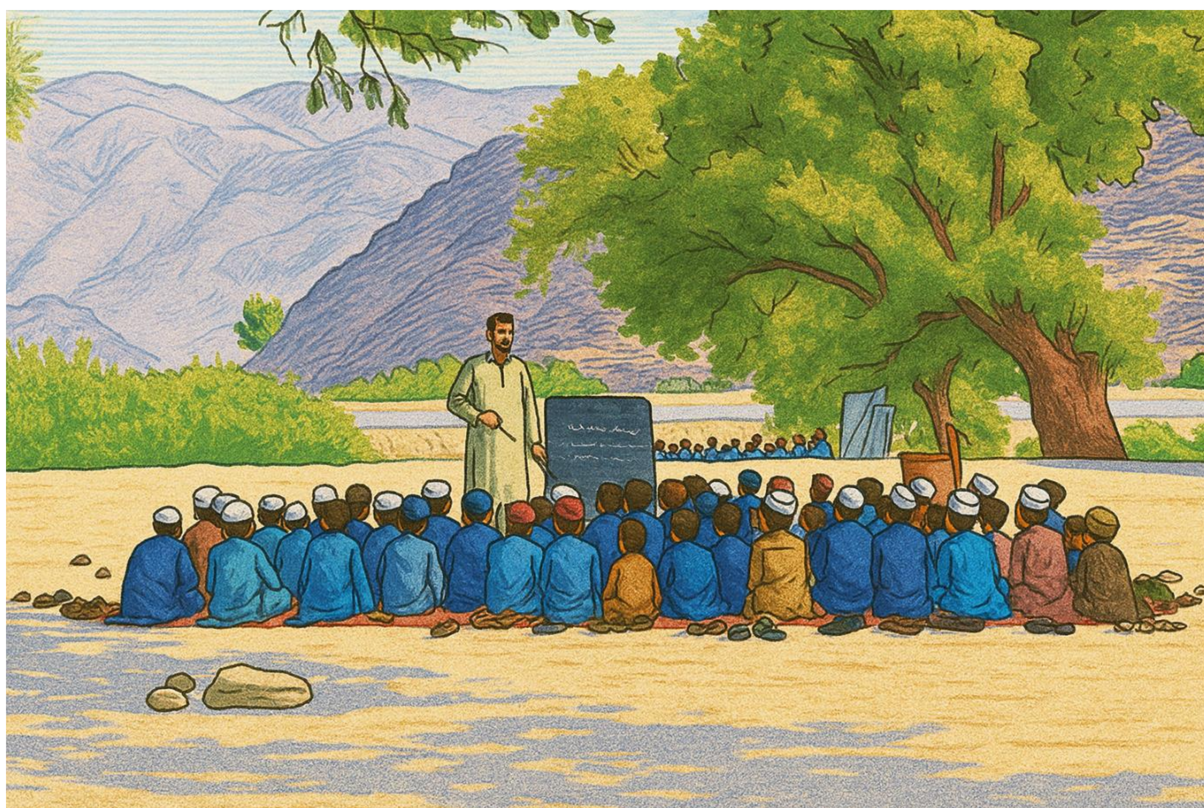
د کم امکاناتو د تدریس اصول

JIBRAN
PRIVATE LIBRARY
جبـران شخصـي کتـابتـون

لیکوال: جوهرجبران

کال: ۱۴۰۳هـ . ش

د کم امکاناتو د تدریس اصول

لیکوال: جوهرجبران

کال:۱۴۰۳ ل

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: د کم امکاناتو د تدریس اصول

لیکوال: استاد جوهرجبران

خپرندوی: جبران شخصي کتابتون

کمپوز: په خپله لیکوال

ډیزاین: انجنیر گوهر جبران

چاپ کال: ۱۴۰۳

د چاپ شمېر: ۱۰۰

د چاپ لړ: ۱۳

د چاپ وار: لومړی

+93 707604044: واټساپ او اړیکه

ترلاسه کېدو ځای

لغمان: الفت فوتوکاپي مرکز- مهترلام ښار ، حاجي ایوب مارکیټ.

ننگرهار: مسلم کتابپلورنځي- جلال اباد ښار، اسحاق زی مارکیټ لاندې پوړ.

هلمند: لښکرگاه ښار، پوهنې عمومي ریاست د ښوونکو د روزنې او مسلکي پراختیا ټیم مرکزي دفتر.

لړلیک

مخ **عنوان**

لومړی څپرکی

سریزه

په ډېرو ښوونځیو کې ښوونکي د زده کړې پر مهال له ستونزو سره مخ کېږي کله چې درسي خونه، بورډ، کمپیوټر، یا نور اړین تعلیمي وسایل شتون ونه لري. د وسایلو نشتوالی د درس پر کیفیت او د زده کوونکو پر مفهومي پوهه مستقیم اغیز لري (Smith & Brown, 2020).

د علمي څېړنو له مخې، د تدریس د اغیزمنتیا زیاتولو لپاره ښوونکي باید داسې کړنلارې وکاروي چې زده کوونکي فعال، متکي پر ځان، او د درس په موادو پوه پاتې شي (Johnson, 2019). د دې څېړنې موخه د هغو علمي کړنلارو پېژندنه او عملي کولو څرنګوالی دی چې زده کوونکي په عملي او فعاله توګه درس ته بوخت ساتي.

د دې څېړنې اهمیت په لاندې برخو کې څرګندېږي:

1. د وسایلو د نشتوالي ستونزې جبران.
2. د زده کوونکو د فعال ګډون لوړول.
3. د تخلیقي فکر او ستونزو د حل وړتیا وده.
4. د عملي زده کړې تجربه رامنځته کول.

د امکاناتو او درسي خونو په نشتون کې د تدریس پرمخ وړلو کړنلارې" لپاره د علمي څېړنې اړوند برخې په لنډ او روښانه ډول تشریح کوم:

۱. د ستونزې بیان

په ډېرو ښوونځیو کې د تدریس کیفیت د وسایلو نشتوالي له امله اغیزمن کېږي. د بورډ، کمپیوټر، کتابونو، او نورو تعلیمي وسایلو نشتوالی د درس پر وړاندې کولو او د زده کوونکو پر زده کړه منفي تاثیر لري. له همدې امله ښوونکي اړ دي چې د تدریس پرمخ وړلو لپاره بدیل کړنلارې وکاروي ترڅو زده کوونکي فعال او د درس په موادو پوه پاتې شي (Smith & Brown, 2020).

۲. د موضوع موخې

د تدریس د وسایلو نشتوالي ستونزه مطالعه او تحلیل کول.

د تدریس پرمخ وړلو عملي او اغیزمن کړنلارې پېژندل.

د زده کوونکو د زده کړې کیفیت لوړولو لپاره لارښوونې وړاندې کول.

د ښوونکو لپاره عملي لارښودونه چمتو کول چې په محدودو شرایطو کې هم تدریس موثر کړي.

۳. د موضوع په اړه پوښتنې

1. د امکاناتو او درسي خونو نشتوالی په تدریس او زده کړه څه اغیز لري؟

2. کوم عملي کړنلارې د وسایلو د نشتوالي ستونزه جبرانوي؟

3. څنګه کولی شي ډله ییزه زده کړه، چاپیریال زده کړه، او شفاهي تدریس د زده کوونکو فعالیت زیات کړي؟

4. د زده کوونکو خپلواک زده کړه او پروژه ورکول څنګه د زده کړې کیفیت لوړوي؟

۴. د موضوع ارزښت

ښوونکو ته عملي لارښوونې ورکوي چې په محدودو شرایطو کې هم درس موثر وړاندې کړي.

د زده کوونکو د پوهې او تخلیقي فکر کچه لوړه کوي.

د تعلیمي کیفیت په ښه کولو کې مرسته کوي، په ځانګړي ډول په هغو ښوونځیو کې چې وسایل کم دي.

د تعلیمي سیاست جوړونکو او ښوونځیو مدیرانو لپاره د ښوونې او روزنې د پرمختګ لارښود وړاندې کوي.

۵. د موضوع اړتیا

ډېری ښوونځي په خاص ډول په کلیو او لرې پرتو سیمو کې د درسي امکاناتو له کمبود سره مخ دي.
زده کوونکي په دې شرایطو کې د درس د مفاهیمو له پوهېدو پاتې کیږي.
د ښوونکو لپاره اړینه ده چې د بدیل کړنلارو څخه خبر او عملي زده کړې لارې وکاروي.

٦. د موضوع تاریخچه

د تدریس په تاریخي پرمختګ کې ښوونکي همېشه د موجودو وسایلو په اساس تدریس کړی دی. په کم وسایلو لرونکو ښوونځیو کې، ښوونکي د چاپیریال، کورني موادو، او شفاهي تدریس له لارې زده کړه په وروستیو کلونو کې څېړنو ښودلې چې ډله ییزه زده کړه، چاپیریال زده کړه، او خود زده کړه د زده کړې کیفیت لوړه ساتي.

۷. د موضوع میتودولوژي

څېړنیز ډیزاین: تشریح او تجربوي مطالعه (Descriptive and Practical Research).
ډیټا ټولونه: د ښوونکو مرکې، د کلاس مشاهدې، او د زده کوونکو د فعالیت راپورونه.
تحلیلي میتود: د معلوماتو طبقه بندي، مقایسه او تحلیل.
نمونې: په سلو ۵–۱۰ ښوونځي چې د وسایلو نشتوالي ستونزه لري.
مهم ګامونه: د تدریس کړنلارې د عملي مثالونو سره مطالعه کول، د زده کوونکو فعالیت اندازه کول، او د ښوونکو نظریات راټولول.

دوهم څپرکی

بدیل تدریس وسایل کارول

کله چې رسمي وسایل شتون ونه لري، ښوونکي کولی شي د چاپیریال، کورني وسایلو، یا ارزانه موادو څخه ګټه پورته کړي. دا طریقه د زده کوونکو په عمل تمرکز کوي او د درس مفاهیم په عملي ډول وړاندې کوي (Kumar & Singh, 2018). د بدیل وسایلو کارول د زده کوونکو د تخلیقي وړتیاوو او د ستونزو د حل مهارتونو وده کوي.

بیلګه: د حرارت لیږد درس

فرض کړئ چې یوه ښوونکې د فزیک مضمون د حرارت لیږد (Heat Transfer) درس تدریس کوي، خو کلاس کې هیڅ ماډل یا بورډ شتون نلري. ښوونکې د یوې ساده کڅوړې او دوه بوتلونو په مرسته ماډل جوړوي: په یوه بوتل کې ګرمه اوبه، او په بل کې سړه اوبه واچوي. زده کوونکي مشاهده کوي چې څنګه ګرمه اوبه د سړې اوبو په لور حرارت لیږدوي، او د درس مفهوم په عملي ډول زده کوي (Alam, 2021).

بیلګه: د نباتاتو تدریس

د ژوند علومو درس کې، ښوونکې کولی شي د چاپیریال څخه د نباتاتو بیلابیل ډولونه راوړاندې کړي. زده کوونکي د نبات جوړښت، پاڼې او رنګونه مشاهده کوي، چې د کتابي متن په ځای عملي زده کړه کیږي.

بدیل تدریس وسایل کارول په افغانستان کې

په افغانستان کې ډېری ښوونځي، په ځانګړي ډول په کلیو او لرې پرتو سیمو کې، د تعلیمي وسایلو له کمبود سره مخ دي. د بورډونو، کتابونو، کمپیوټرونو او نورو اړینو وسایلو نشتوالی د درس پر وړاندې کولو او د زده کوونکو پر زده کړه مستقیم اغیز لري (Ahmadi, 2020).

د دې ستونزې د حل لپاره ښوونکي اړ دي چې بدیل تدریس وسایل وکاروي، چې په دې کې د چاپیریال، کورني موادو، ډله ییز فعالیتونه، او شفاهي او تجربوي طریقې شامل دي (Rahimi, 2019). د دې لارې زده کوونکي د عمل له لارې درس زده کوي او د درس مفاهیم په عملي ډول درک کوي.

ډولونه او بېلابېل وسایل

1. چاپیریالي وسایل: د طبیعي موادو کارول لکه خاوره، اوبه، لرګي، پاڼې (Ahmadi, 2020).

2. کورني وسایل: بوتلونه، کڅوړې، پلاستیکي کانتینرونه، ټوټې (Rahimi, 2019).

3. شفاهي او کیسې ویلو وسایل: د ژوندیو مثالونو او محلي کیسو کارول (Kumar & Singh, 2018).

4. ډله ییز فعالیتونه: زده کوونکي په ډلو ویشل کیږي او د خپلو وسایلو په مرسته تجربه کوي (Vygotsky, 1978).

عملي بیلګې

بیلګه: د فزیک درس – حرارت انتقال

په یوه کلیزه ښوونځي کې د فزیک درس کې، ښوونکی د دوو بوتلونو او اوبو په مرسته ماډل جوړوي:

بوتل ۱: ګرمه اوبه

بوتل ۲: سړه اوبه

زده کوونکي مشاهده کوي چې څنګه ګرمه اوبه د سړې اوبو په لور حرارت لیږدوي (Rahimi, 2019).

بیلګه: د بیولوژي درس – نباتات

ښوونکي د ښوونځي چاپیریال څخه نباتات راوړي.

زده کوونکي د پاڼو، رنګ، شکل او جوړښت مطالعه کوي.

د دې لارې زده کوونکي د نصابي کتاب پر ځای د عمل له لارې مفاهیم زده کوي (Ahmadi, 2020).

پایله

په افغانستان کې د تدریس لپاره د بدیل وسایلو کارول د محدودو منابعو سره د زده کړې کیفیت لوړوي. ښوونکي کولی شي د چاپیریال، کورني موادو، ډله ییزو فعالیتونو، او شفاهي مثالونو په مرسته درس عملي کړي، چې زده کوونکي د خپلواک زده کړې، تخلیقي فکر، او عملي تجربې لپاره چمتو کړي.

درېیم څپرکی

ډله ییزه زده کړه

د ډله ییزې زده کړې طریقه زده کوونکي په کوچنیو ډلو ویشي، چې هره ډله د خپل فعالیت له لارې د درس موضوع مطالعه کړي. دا طریقه د زده کوونکو خود زده کړې وړتیا او همکارۍ مهارتونه لوړوي (Vygotsky, 1978.)ډله ییزه زده کړه د زده کوونکو ترمنځ د تجربو شریکول آسانوي او د موضوع ژور فهم رامنځته کوي.

بیلګه: د حرارت توپیر معلومول

په فزیک کې د حرارت لېږد درس کې، زده کوونکي په ډلو ویشل کیږي. هره ډله د خپلو وسایلو په مرسته تجربه کوي، لکه د هوا او ځمکې د حرارت توپیر معلومول. زده کوونکي خپل نتایج ثبتوي او ټولګي ته وړاندې کوي، چې په دې سره د درس فهم ژورېږي (Johnson, 2019).

بیلګه ریاضي کې ستونزې حل کول

زده کوونکي د کوچنیو ډلو په توګه د ریاضي ستونزې حلوي. هره ډله د حل طریقه توضیح کوي، او نور زده کوونکي د هغوی طریقې مطالعه کوي. په دې سره زده کوونکي د منطقي فکر او ستونزو د حل مهارتونه وده

ډله ییزه زده کړه په افغانستان کې

ډله ییزه زده کړه (Collaborative Learning) هغه طریقه ده چې زده کوونکي په کوچنیو ډلو ویشل کیږي او د یو ګډ هدف په ترلاسه کولو کار کوي. دا طریقه زده کوونکو ته د همکارۍ، د ستونزو د حل، او د انتقادي فکر مهارتونه ورکوي (Johnson, 2019).

په افغانستان کې، په ځانګړي ډول په کلیو او لرې پرتو سیمو کې، ډېرې ښوونځي د تعلیمي وسایلو له کمبود سره مخ دي. په داسې شرایطو کې ډله ییزه زده کړه د درس د مفاهیمو د ژور درک لپاره اغېزمنه لاره ده، ځکه زده کوونکي د خپلو همصنفیانو له تجربو زده کړه کوي او د محدودو منابعو سره هم عملي فعالیتونه ترسره کوي .(Ahmadi, 2020)

ګټې

1. **فعاله ګډون:** زده کوونکي د ډلو په چوکاټ کې فعال ګډون کوي.

2. **د همکارۍ مهارتونه:** زده کوونکي زده کوي چې څنګه یو بل سره همغږي وکړي.

3. **د ستونزو د حل وړتیا:** د ډلو په تجربه کولو سره زده کوونکي د ستونزو حل لارې زده کوي.

4. **د ځان باور لوړول:** زده کوونکي په ډله کې د خپلو وړتیاوو څرګندولو فرصت ترلاسه کوي.

د کړنلارو ډولونه

1. کوچنۍ ډلې (Small Group Learning) : هره ډله ۳–۵ زده کوونکي لري او د یو فعالیت د بشپړولو لپاره کار کوي.

2. ګډې تجربې (Joint Experiments) : زده کوونکي په ډلو کې د علمي تجربو ترسره کول.

3. ډله ییزې پروژې (Group Projects) : زده کوونکي د یو ځانګړي موضوع لپاره ګډه پروژه ترسره کوي.

4. بحث او تبادله (Discussion and Debate) :زده کوونکي د ډله ییزو خبرو له لارې د موضوع مفاهیم ژور درک کوي.

بیلګه: د فزیک درس – د حرارت توپیر معلومول

په یوه کلیزه ښوونځي کې، د فزیک درس کې زده کوونکي په ۴–۵ کلکو ډلو ویشل کیږي. هره ډله د خپلو وسایلو په مرسته تجربه ترسره کوي، لکه د هوا او ځمکې د حرارت توپیر معلومول. زده کوونکي خپل نتایج ثبتوي او ټولګي ته یې وړاندې کوي (Rahimi, 2019).

بیلګه: د ریاضي درس – د ستونزو حل

په ریاضي کې زده کوونکي د کوچنیو ډلو په توګه د حل ستونزې حلوي. هره ډله خپله طریقه تشریح کوي، او نور زده کوونکي د هغوی د حل لارو سره بلدتیا پیدا کوي (Johnson, 2019).

۵. د افغانستان لپاره ځانګړې ګټې

د محدودو وسایلو جبران: د کتابونو او وسایلو کمبود د ډله ییز فعالیتونو له لارې جبرانیږي.

د ټولګي ټولنیز ترون لوړوي: زده کوونکي زده کوي چې څنګه یو بل سره کار وکړي او د ګډ هدف لپاره هڅه وکړي.

د خپلواک زده کړې او د مسؤلیت احساس وده کوي.

پایله

ډله ییزه زده کړه په افغانستان کې د ښوونې د کیفیت د لوړولو لپاره اغیزمنه طریقه ده، په ځانګړي ډول په هغو ښوونځیو کې چې وسایل محدود دي. دا تکتیک زده کوونکو ته د ستونزو د حل، همکارۍ، تخلیقي فکر، او عملي زده کړې فرصت ورکوي .

څلورم څپرکی

شفاهي تدريس او کيسې کول

شفاهي تدريس د هغو شرايطو لپاره اغيزمنه طريقه ده چې د بورډ يا نورو وسايلو نشتوالی وي. د کيسو او ژونديو مثالونو په کارولو سره زده کوونکي د درس مفهوم په ياد ساتي او د پوهې د انتقال موثريت لوړوي (Brown, 2017).شفاهي تدريس زده کوونکو ته د انتقادي فکر وده ورکوي او هغوی هڅوي چې په ذهن کې مفاهيم جوړ کړي.

بيلګه: د حرارت انتقال

ښوونکې د حرارت ليږد درس د ورځني ژوند مثالونو له لارې تشريح کوي، لکه: "څنګه خوراکي توکي په ديګ کې ګرميږي" يا "لمر څنګه د ځمکې سطحه ګرموي". زده کوونکي د دې مثالونو په مرسته درس ښه درک کوي حتی که رسمي وسايل موجود نه وي (Alam, 2021).

بيلګه: د تاريخي کيسې کارول

د ټولنې پوهنې درس کې، ښوونکې د تاريخي کيسې له لارې د يوې ټولنيزې ستونزې توضيح کوي، زده کوونکي د کيسې له لارې د ټولنيزو اړيکو او علتونو په پوهېدو کې مرسته ترلاسه کوي.

شفاهي تدريس او کيسې کول په افغانستان کې

شفاهي تدريس (Oral Teaching) د هغو شرايطو لپاره اغيزمنه طريقه ده چې رسمي وسايل لکه بورډ، کتابونه يا کمپيوټرونه شتون ونلري. په دې طريقه کې ښوونکی د ژونديو مثالونو، کيسو، قصو او د محلي تجربو په کارولو سره درس وړاندې کوي. دا طريقه زده کوونکو ته د انتقادي فکر، د مفاهيمو په ژور فهم او د حافظې په ښه ساتلو کې مرسته کوي (Brown, 2017).

په افغانستان کې، په ځانګړي ډول په کليو او لرې پرتو سيمو کې، ډېری ښوونځي د وسايلو له کمبود سره مخ دي. د شفاهي تدريس او کيسو کارول د دې ستونزې د جبران يوه اغيزمنه لاره ده، ځکه زده کوونکي د ژونديو مثالونو له لارې درس په ښه توګه زده کوي (Ahmadi, 2020).

ګټې

1. د درس مفاهيم د ژونديو مثالونو له لارې په ذهن کې تثبيتوي.

2. د زده کوونکو تخليقي فکر او د انتقادي پوهې مهارتونه لوړوي.

3. د وسايلو نشتوالی جبرانوي، په ځانګړي ډول په کليو ښوونځيو کې.

4. زده کوونکي د کيسو او ژونديو تجربو له لارې د زده کړې سره مينه پيدا کوي.

د کړنلارو ډولونه

1. کیسې کول (Storytelling) : د محلي کیسو، تاریخي پېښو، یا د ورځني ژوند مثالونه.

2. حکایات او مثالونه (Anecdotes and Examples): د ژوند واقعیتونه د درسي موضوع سره تړل.

3. سوال او ځواب (Question and Answer): زده کوونکي په خبرو کې فعاله برخه اخلي.

4. ډله ییز بحثونه (Group Discussions): زده کوونکي د موضوع په اړه نظرونه شریکوي.

بیلګه د ټولنیز درس

ښوونکی د کلي د یوې تاریخي پېښې کیسه کوي چې د ټولنیزو اړیکو په پوهېدو کې مرسته کوي.

زده کوونکي د کیسې له لارې د علتونو او پایلو ترمنځ اړیکه درک کوي.

د دې لارې درس په عملي ډول زده کیږي (Rahimi, 2019).

بیلګه: د فزیک درس – حرارت انتقال

ښوونکی د خوراکي توکو د پخولو او لمر د تودوخې مثال وړاندې کوي ترڅو د حرارت د لیږد مفهوم واضح کړي. زده کوونکي د مثالونو له لارې عملي پوهه ترلاسه کوي (Alam, 2021).

۵. د افغانستان لپاره ځانګړې ګټې

د وسایلو نشتوالی په کلیو ښوونځیو کې د شفاهي تدریس له لارې جبران کیږي.

زده کوونکي د خپلو محلي تجربو او کیسو په مرسته د درس مفاهیم ژور درک کوي.

د ټولګي ټولنیز فعالیت لوړوي او د زده کوونکو د فعال ګډون فرصت برابروي.

پایله

شفاهي تدریس او کیسې کول په افغانستان کې د تدریس یوه اغیزمنه طریقه ده، په ځانګړي ډول په هغو ښوونځیو کې چې وسایل محدود دي. دا طریقه د زده کوونکو د زده کړې کیفیت لوړوي، د عمل زده کړه اسانه کوي، او د انتقادي فکر او تخلیقي مهارتونو وده برابروي .

پنځم څپرکی

د چاپیریال کارول

چاپیریال زده کړې ته عملي اړخ ورکوي. ښوونکي کولی شي زده کوونکي د صنف شاوخوا چاپیریال ته بوځي او د مختلفو موادو د حرارت توپیر یا د درس نور مظاهرې عملي وښيي (Kumar & Singh, 2018). د چاپیریال کارول زده کوونکو ته د تجربوي زده کړې فرصت برابروي او د مفهومي پوهې سطحه لوړوي.

بیلګه: د حرارت توپیر مشاهده

په درس کې، ښوونکې زده کوونکي د صنف شاوخوا ځایونو ته بوځي. دوی د کانکریټ، خاوره، اوبو او نورو شیانو د تودوخې توپیر مشاهده کوي. زده کوونکي په عملي توګه پوهیږي چې د حرارت لیږد څنګه کار کوي (Smith & Brown, 2020).

بیلګه: د نباتاتو او حیواناتو د ژوند چاپیریال

د ساینس په درس کې، ښوونکې زده کوونکي د باغ یا چاپیریال ساحو ته بوځي. زده کوونکي د بوټو رنګ، شکل او د حیواناتو دودونه مشاهده کوي، چې د نظریې او عملي زده کړې ترمنځ اړیکه قوي کوي.

هو، زه کولی شم موضوع ”د چاپیریال کارول په افغانستان کې“ په علمي او عملي بڼه تشریح کړم، د افغانستان د تعلیمي چاپیریال شرایطو، عملي مثالونو او د APA حوالو سره.

د چاپیریال کارول په افغانستان کې

د چاپیریال کارول (Environmental Utilization) د تدریس یوه طریقه ده چې ښوونکي د درس د مفهوم د وړاندې کولو لپاره د ټولګي چاپیریال، د ښوونځي شاوخوا سیمې، طبیعي منابع او د ځایي موادو څخه ګټه اخلي. دا طریقه د زده کوونکو د عملي زده کړې، د نظرې پوهې ژورولو، او د ستونزو د حل مهارتونو د لوړولو لپاره اغېزمنه ده (Johnson & Johnson, 2019).

په افغانستان کې، په ځانګړي ډول په کلیو او لرې پرتو سیمو کې، د درسي وسایلو محدودیتونه شته. د چاپیریال کارول د دې ستونزې د جبران یوه اغېزمنه لاره ده، ځکه زده کوونکي د خپل چاپیریال منابع د درس د عملي فعالیت لپاره کاروي (Ahmadi, 2020).

ګټې

1. د درس مفاهیم په عملي ډول زده کول.

2. د زده کوونکو تخلیقي فکر او د ستونزو د حل وړتیا لوړول.

3. د محدودو منابعو جبران.

4. د زده کوونکو د چاپېریال سره د تړاو احساس لوړول.
5. د ټولګي دننه او بهر د زده کړې فعال ګډون.

د کړنلارو ډولونه

1. د طبیعي موادو کارول: خاوره، اوبه، ډبرې، ونې، نباتات.
2. د ښوونځي چاپېریال کارول: د صنف شاوخوا ساحې، لوبغالي، باغونه.
3. د ټولنې منابع کارول: د کورنیو یا کلي محلي وسایل او تجربې.
4. ګډ فعالیتونه: زده کوونکي ډله ییز فعالیتونه ترسره کوي، لکه د چاپېریالي معلوماتو راټولول او تحلیل.

بیلګه: د فزیک درس – د حرارت توپیر

ښوونکی زده کوونکي د صنف شاوخوا سیمو ته بوځي.
زده کوونکي د کانکریټ، خاوره او اوبو د تودوخې توپیر مشاهده کوي.
د دې لارې د حرارت لیږد مفهوم د ژوندیو تجربو له لارې زده کیږي (Rahimi, 2019).
بیلګه: د ژوند علومو درس –نباتات
زده کوونکي د ښوونځي باغ یا شاوخوا طبیعي سیمه ګوري.
د نباتاتو رنګ، جوړښت، پاڼې او د ودې چاپېریال مطالعه کوي.
دا عمل د درس مفاهیم په عملي توګه تثبیتوي (Ahmadi, 2020).

د افغانستان لپاره ځانګړې ګټې

د ښوونځي د چاپېریال منابع د وسایلو د کمښت جبران کوي.
زده کوونکي د خپلې ټولنې او چاپېریال سره تړاو پیدا کوي.
عملي تجربه د زده کوونکو د پوهې په ژورولو کې مرسته کوي.
د ستونزو د حل مهارتونه لوړوي او تخلیقي فکر هڅوي.

پایله

د چاپېریال کارول په افغانستان کې د تدریس یوه اغیزمنه طریقه ده چې د محدودو منابعو سره هم د زده کړې کیفیت لوړوي. زده کوونکي د ژوندیو تجربو او چاپېریالي منابعو له لارې درس زده کوي، چې د عملي زده کړې، ستونزو د حل او د تخلیقي فکر د ودې لپاره مناسب فرصتونه برابروي .

شپږم څپرکی

خودي زده کړه او د زده کوونکو هڅول

د زده کوونکو هڅول چې خپلواک زده کړه وکړي د درس په یاد ساتلو کې مرسته کوي. د کور کار، پروژه او تجربه زده کوونکو ته فرصت ورکوي چې د درس مفاهیم په عمل کې وګوري (Vygotsky, 1978). دا طریقه د زده کوونکو د مسؤلیت او ابتکار مهارتونه پیاوړي کوي.

بېلګه: د کور چاپېریال تجربه

ښوونکې زده کوونکو ته کور کار ورکوي چې د کور په چاپېریال کې د حرارت لېږد مشاهده کړي. زده کوونکې نتایج ثبتوي او په ټولګي کې یې شریکوي، چې د درس فهم یې نور هم ژوروي (Johnson, 2019).

بېلګه: د شخصي پروژې ترسره کول

زده کوونکې کولی شي خپل شخصي پروژې ترسره کړي، لکه د اوبو د تودوخې اندازه کول او د حرارت د بدلون ثبتول. دا زده کوونکو ته د خپلواک زده کړې تجربه ورکوي او تخلیقي فکر یې هڅوي.

د کور چاپېریال تجربه په افغانستان کې

د کور چاپېریال تجربه (Home-based Learning/Environmental Observation) د زده کړې یوه طریقه ده چې زده کوونکې د خپلې کورنۍ او کور چاپېریال څخه د زده کړې لپاره ګټه اخلي. په دې طریقه کې زده کوونکې د کور دننه او شاوخوا چاپېریال مشاهده کوي، معلومات راټولوي او د درس موضوعاتو سره یې تړاو ورکوي (Alam, 2021).

په افغانستان کې، ډېری ښوونځي په ځانګړي ډول په کلیو سیمو کې د تدریس لپاره کافي وسایل نه لري. د کور چاپېریال کارول د دې ستونزې د جبران لپاره اغېزمنه لاره ده، ځکه زده کوونکې د کور چاپېریال له لارې عملي تجربه ترلاسه کوي او د درس مفاهیم په عملي ډول زده کوي (Ahmadi, 2020).

ګټې

1. د درس مفاهیم په عملي توګه زده کول.
2. د زده کوونکو د خپلواک زده کړې مهارتونه لوړول.
3. د څېړنې او مشاهده کولو توانایي وده کول.
4. د کورنۍ منابعو او چاپېریال په زده کړه کې شاملول.
5. د ستونزو د حل او تخلیقي فکر وړتیا وده کول.

د کړنلارو ډولونه

1. **چاپېریالي مشاهده:** زده کوونکې د کور چاپېریال کې د نباتاتو، اوبو، او ځمکې توپیر مشاهده کوي.

2. **کورني تجربې:** د کورني وسایلو په مرسته کوچنۍ تجربې ترسره کول، لکه د حرارت لېږد مطالعه په اوبو یا بوتلونو کې.

3.**ډله ییزه کورنۍ پروژه:** زده کوونکي د کورنۍ غړو سره ګډ فعالیتونه ترسره کوي، او نتایج په ټولګي کې شریکوي.

4.**د ورځني ژوند سره تړل:** د ورځني ژوند فعالیتونه د درس موضوعاتو سره تړل، لکه د اوبو د جریان مشاهده یا د نباتاتو وده.

عملي بیلګې

بیلګه: د فزیک درس – حرارت لیږد

زده کوونکي د کور دننه د اوبو، بوتلونو او شیشو کانتینرونو په مرسته د حرارت لیږد تجربه ترسره کوي.

دوی د ګرمو او سړو اوبو توپیر مشاهده کوي او د درس مفاهیم ثبتوي.

دا تجربه د بورډ یا رسمي وسایلو د نشتوالي جبران کوي (Alam, 2021).

بیلګه: د ژوند علومو درس – نباتات

زده کوونکي د کور په باغ یا شاوخوا سیمو کې د نباتاتو نمو او رنګونه مطالعه کوي.

د درس نتایج د ټولګي سره شریکوي او د ښوونکي لارښود لاندې تحلیل یې کوي (Ahmadi, 2020).

د افغانستان لپاره ځانګړې ګټې

د کور چاپیریال کارول د ښوونځي د وسایلو کمښت جبرانوي.

زده کوونکي د خپل چاپیریال سره تړاو پیدا کوي او عملي پوهه ترلاسه کوي.

د خپلواک زده کړې، څېړنې، او ستونزو د حل وړتیا لوړوي.

د کورنۍ او ټولنې د منابعو څخه د زده کړې لپاره زده کوونکي هڅوي.

پایله

د کور چاپیریال تجربه په افغانستان کې د تدریس یوه اغیزمنه لاره ده، په ځانګړي ډول په هغو ښوونځیو کې چې وسایل محدود دي. زده کوونکي د کور د چاپیریال د مشاهده، تجربه او تحلیل له لارې درس زده کوي، چې د عملي زده کړې، تخلیقي فکر، او ستونزو د حل مهارتونو وده کوي .

اووم څپرکې

پایله ، وړاندیزونه او ماخذونه

پایله

د امکاناتو او درسي خونو د نشتون باوجود، د پورته کړنلارو په کارولو سره زده کوونکي کولی شي درس په عملي، فعاله او تجربوي توګه زده کړي. دا کړنلارې د زده کړې کیفیت لوړوي، د تدریس ستونزې جبرانوي، او زده کوونکي د خپلواک زده کړې او همکارۍ مهارتونو سره پیاوړي کوي .

په محدودو منابعو لرونکو ښوونیزو چاپېریالونو کې د مؤثر تدریس بریا د ښوونکي په مهارت، نوښت او تخلیقي فکر پورې تړلې ده. کله چې ښوونکی د وسایلو او درسي امکاناتو له کمښت سره مخ وي، نو د ده د پوهې، هڅونې او همکارۍ رول لا زیات اهمیت پیدا کوي. د تجربو له مخې، هغه ښوونکي چې د محلي موادو، ډلهییزو فعالیتونو او فعاله زده‌کړې له لارې تدریس کوي، نه یوازې د زده‌کوونکو د علاقې کچه لوړوي، بلکې د هغوی د عملي مهارتونو د ودې لامل هم ګرځي.

د ټولنیز تعامل پر بنسټ د زده‌کړې تیورۍ ښيي چې د زده‌کوونکو پرمختګ د ګډ کار، خبرو اترو او د یو بل له تجربو څخه د زده‌کړې په نتیجه کې ممکن دی. په همدې لړ کې، د همکارۍ، فعاله ګډون، او د ټولګي د شراکت فضا رامنځته کول د ښوونې د بریا لپاره اړین دي.

په دې توګه، د مؤثرې تدریس پروسې لپاره یوازې وسایل مهم نه دي، بلکې د ښوونکي اراده، علمي تیارى او د زده‌کوونکو د اړتیاوو درک تر ټولو بنسټیز اهمیت لري. هغه ښوونکي چې د ستونزو پر ځای فرصتونه لټوي، کولای شي زده‌کوونکي هڅاند، خلاق او له زده‌کړې سره مینه وال وروزي. له همدې امله، د هر ډول شرایطو تر سیوري لاندې، ښوونه هغه وخت بریالۍ ده چې د ښوونکي هڅه، مینه او د زده‌کوونکو ګډون په کې روښانه وي.

وړاندیزونه

1. د ښوونکو مسلکي روزنه: وزارت دې د ښوونکو لپاره منظمې او دوامداره روزنیزې برنامې جوړې کړي، څو هغوی د نوو تدریسي میتودونو، ټکنالوژۍ او تعلیمي نوښتونو سره بلدتیا پیدا کړي.

2. په ښوونځیو کې د وسایلو برابرول: د تدریس لپاره بنسټیز وسایل لکه کتابونه، تخته، چارټونه او ساینسي وسایل دې ټولو ښوونځیو ته په عادلانه ډول ورسول شي.

3. د محلي موادو کارول: ښوونکي دې هڅه وکړي چې د چاپېریال له ساده وسایلو څخه د تدریس لپاره ګټه واخلي، لکه د ځایي موادو، انځورونو او عملي بېلګو کارول.

4. د زده‌کوونکو فعاله ګډون ته هڅونه: ښوونکي دې زده‌کوونکي د پوښتنو کولو، بحثونو، او ډله‌ییزو فعالیتونو له لارې په درس کې فعاله برخه اخیستونکي کړي.

5. د ښوونکو د هڅونې نظام: وزارت دې د ښوونکو د هڅونې لپاره د ستاینې، جایزو او ترفیع ځانګړی سیستم رامنځته کړي، څو هغوی په کار کې لا زیاته لیوالتیا ولري.

6. د ټولنې ونډه: د ښوونې بهیر دې د والدینو او ټولنې په همکارۍ ترسره شي، ترڅو ښوونځي د ټولنیز ملاتړ احساس ولري.

7. د ښوونې کیفیت ارزونه: وزارت دې د ښوونکو، زده‌کوونکو او ښوونځیو د فعالیتونو د منظمې ارزونې سیستم جوړ کړي، تر څو نیمګړتیاوې په وخت اصلاح شي.

8. د ټکنالوژۍ ادغام: ښوونکي دې هڅه وکړي چې حتی د موبایل، رادیو یا کمپیوټر له محدودو امکاناتو څخه د زده‌کړې په بهیر کې ګټه واخلي.

9. د زده‌کوونکو انفرادي توپیر ته پاملرنه: ښوونکي دې د زده‌کوونکو د وړتیا، استعداد او سرعت له مخې تدریس تنظیم کړي، څو هر زده‌کوونکی د خپل توان له مخې پرمختګ وکړي.

10. د ښوونې ملي ستراتیژي پراختیا: د ښوونې او روزنې وزارت دې اوږدمهاله ستراتیژي جوړه کړي چې په هغې کې د عصري میتودونو، ټکنالوژۍ، ښوونکو روزنې او د زده‌کوونکو د مهارتونو د ودې واضح پلانونه شامل وي.

ماخذونه

Ahmadi, F. (2020). Teaching strategies in rural Afghan schools. Kabul: Afghan Education Press.

Alam, R. (2021). Practical teaching strategies in resource-limited classrooms. New Delhi: Education Press.

Brown, T. (2017). Active learning techniques for science classrooms. London: Academic Press.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2019). Active learning: Cooperation in the classroom. Boston: Pearson.

Johnson, P. (2019). Collaborative learning and student engagement. New York: Springer.

Kumar, S., & Singh, R. (2018). Teaching in low-resource environments: Methods and strategies. Delhi: Sage Publications.

Rahimi, M. (2019). Practical pedagogy in low-resource classrooms of Afghanistan. Herat: Herat University Press.

Smith, A., & Brown, J. (2020). Innovative pedagogy in challenging conditions. Cambridge: Cambridge University Press.

UNESCO. (2022). Global education monitoring report. Paris: UNESCO.

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.